Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PRIITA PIKAMÄEA
přednesené dne 15. dubna 2021 [1]

Věc C-564/19

Trestní řízení
proti
IS

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Pesti Központi Kerületi Bíróság (obvodní soud v Pešti, Maďarsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v trestních věcech – Právo na informace v trestním řízení – Směrnice 2012/13/EU – Právo na tlumočení a překlad – Směrnice 2010/64/EU – Právo být přítomen při trestním řízení před soudem – Směrnice 2016/343/EU – Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces – Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie – Článek 267 SFEU – Přípustnost – Opravný prostředek v zájmu zákona proti předkládacímu rozhodnutí – Pravomoc Nejvyššího soudu prohlásit toto rozhodnutí za protiprávní“

1. Jak určit, zda je požadované rozhodnutí o předběžné otázce nezbytné k tomu, aby předkládající soud mohl „vynést svůj rozsudek“ ve smyslu čl. 267 odst. 2 SFEU? Jak vyložit tento pojem „vynést svůj rozsudek“, který má klíčový význam pro soudní řízení o předběžné otázce? Tato otázka není zajisté nová, ale získala zcela zvláštní rozměr v rámci příliš mnoha věcí týkajících se údajných zásahů do právního státu a nezávislosti soudnictví řešených nebo projednávaných Soudním dvorem. Je třeba konstatovat, že Soudnímu dvoru jsou pravidelně předkládány předběžné otázky, které jsou občas rovněž voláním o pomoc ze strany vnitrostátních soudců zneklidněných kárnými řízeními nebo dokonce procházejících takovými řízeními a na které je třeba odpovědět v souladu s konvencemi tohoto zvláštního právního prostředku, kterým je řízení o předběžné otázce.

2. V rozsudku ze dne 26. března 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, dále jen „rozsudek Miasto Łowicz“, EU:C:2020:234), se Soudní dvůr pokusil konsolidovat svou judikaturu v oblasti přípustnosti žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce v této tak citlivé oblasti, v níž může mít pojem „překážka věci pravomocně rozsouzené“ jiný než striktně právní rozměr. Projednávaná věc dává Soudnímu dvoru příležitost upřesnit dosah tohoto rozsudku zejména tím, že odpoví na dosud neřešenou otázku týkající se rozhodnutí o protiprávnosti předkládacího usnesení vydaného soudem vyššího stupně rozhodujícího v posledním stupni, aniž by byly dotčeny právní účinky uvedeného usnesení.

[1] – Původní jazyk: francouzština.

I. Právní rámec

A. Unijní právo

3. Kromě některých ustanovení primárního práva, a sice článků 19 SEU, 267 SFEU a 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), jsou v rámci projednávané věci relevantní rovněž články 2 a 5 směrnice 2010/64/EU [2], články 1, 6 a 8 směrnice 2012/13/EU [3], jakož i články 1 a 8 směrnice (EU) 2016/343 [4].

B. Maďarské právo

1. Pravidla týkající se práva obviněného použít svůj rodný jazyk

4. Ustanovení § 78 odst. 1 a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (zákon XC z roku 2017, kterým se stanoví trestní řád) (*Magyar Közlöny* 2017/99., s. 9484, dále jen „trestní řád“) v podstatě stanoví, že pokud účastník trestního řízení hodlá používat jako rodný jazyk jiný jazyk než maďarštinu, má právo používat svůj rodný jazyk a právo na pomoc tlumočníka.

5. Podle ustanovení § 201 odst. 1 trestního řádu lze v trestním řízení jmenovat pouze tlumočníka s úřední kvalifikací, ale není-li to možné, může být jmenován i tlumočník s dostatečnou znalostí jazyka.

6. Podle ustanovení § 755 odst. 1 písm. a) a aa) trestního řádu v případě, že je obviněný, jehož bydliště v zahraničí je známo, řádně předvolán a nedostaví se k jednání, musí trestní řízení probíhat v nepřítomnosti, pokud není namístě vydat evropský nebo mezinárodní zatýkací rozkaz, nebo není-li takový zatýkací rozkaz vydán vzhledem k tomu, že prokurátor nenavrhuje uložení trestu odnětí svobody nebo umístění do střediska výchovné péče.

7. Na základě ustanovení § 2 a szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet (nařízení Rady ministrů 24/1986 o úředním překladu a tlumočení) (*Magyar Közlöny* 1986/24.) lze specializovaný překlad nebo tlumočení poskytnout za odměnu v rámci pracovní smlouvy nebo jiného vztahu s cílem výkonu práce pouze překladatelem nebo tlumočníkem s požadovanou kvalifikací. Za správu a ústřední řízení překladatelských nebo tlumočnických služeb odpovídá ministr spravedlnosti. Od 1. října 2009 již není certifikace odborné kvalifikace tlumočníků, kteří nevykonávají svou činnost jako zaměstnání, předmětem právní úpravy.

8. A szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26) MM rendelet (nařízení ministra školství 7/1986 o požadavcích na získání kvalifikace překladatele a tlumočníka) (*Magyar Közlöny* 1986/24.) stanoví, že kvalifikaci specializovaného překladatele a tlumočníka mají osoby s kvalifikací jako specializovaný překladatel, specializovaný překladatel-revizor, tlumočník, specializovaný tlumočník a konferenční tlumočník. Tyto kvalifikace lze získat na vysokých školách v základním vzdělávacím programu nebo programu

[2] – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení (Úř. věst. 2010, L 280, s. 1).

[3] – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (Úř. věst. 2012, L 142, s. 1).

[4] – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (Úř. věst. 2016, L 65, s. 1).

dalšího vzdělávání, jakož i v institucích určených ministrem kultury. Nařízení rovněž vymezuje podmínky, za kterých lze získat kvalifikaci, ale nestanoví žádnou certifikaci pro splnění těchto podmínek.

2. Pravidla týkající se řízení o předběžné otázce a opravného prostředku v zájmu zákona

9. Ustanovení § 490 odst. 1 a 2 trestního řádu v podstatě stanoví, že vnitrostátní soud může buď bez návrhu, nebo na návrh účastníků řízení přerušit řízení a obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie s žádostí o rozhodnutí o předložených předběžných otázkách.

10. Ustanovení § 513 odst. 1 písm. a) trestního řádu stanoví, že předkládací usnesení nelze napadnout běžnou žalobou.

11. Ustanovení § 491 odst. 1 písm. a) trestního řádu v podstatě stanoví, že přerušené trestní řízení musí pokračovat, pokud pominuly důvody pro přerušení.

12. Ustanovení § 667 odst. 1 trestního řádu stanoví, že generální prokurátor může zahájit mimořádné opravné řízení, nazvané „opravný prostředek v zájmu zákona“, v jehož rámci má Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko, dále jen „Kúria“) rozhodnout, že je rozsudek či usnesení vydané nižšími soudy protiprávní.

13. Ustanovení § 669 trestního řádu stanoví toto:

„1. Prohlásí-li Kúria opravný prostředek v zájmu zákona za opodstatněný, v rozsudku určí, že rozhodnutí, které nepříznivě zasahuje do právního postavení, je protiprávní a v opačném případě opravný prostředek zamítne usnesením.

2. Určí-li Kúria protiprávnost dotčeného rozhodnutí, může osvobodit obviněného, odmítnout nucenou léčbu, ukončit řízení, uložit mírnější trest nebo uplatnit mírnější opatření, zrušit napadené rozhodnutí a případně vrátit věc příslušnému soudu za účelem nového řízení.

3. Mimo případy uvedené v odstavci 2 může Kúria svým rozhodnutím pouze určit protiprávnost.

[…]“

II. Spor v původním řízení a předběžné otázky

14. Předkládající soud, který zasedá jako samosoudce Pesti Központi Kerületi Bíróság (obvodní soud v Pešti, Maďarsko) (dále jen „předkládající soud“), rozhoduje o obžalobě obviněného IS na základě obžaloby ze dne 26. února 2018 podané prokurátorem V. a XIII. obvodu v Budapešti (Maďarsko) pro údajný trestný čin na základě zákona o zbraních a střelivu. Tento obviněný, švédský státní příslušník tureckého původu, byl zatčen v Maďarsku dne 25. srpna 2015 a téhož dne byl vyslechnut jako podezřelý. Před výslechem požádal o pomoc obhájce a tlumočníka. Při výslechu, kterého se obhájce nemohl zúčastnit, byl obviněný prostřednictvím tlumočníka informován o podezřeních proti němu, ale odmítl vypovídat, protože se nemohl poradit se svým obhájcem. Obviněný byl po výslechu propuštěn.

15. Obviněný pobývá mimo Maďarsko a předvolání k soudu bylo vráceno s poznámkou „nevyzvednuto“. Vzhledem k tomu, že státní zástupce navrhoval pouze uložení pokuty, je předkládající soud povinen podle vnitrostátního práva pokračovat v řízení v nepřítomnosti. Obhajoba obviněného předložila na jednání návrh na podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, kterému bylo vyhověno.

16. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předkládající soud uvádí, že čl. 5 odst. 1 směrnice 2010/64 stanoví, že členské státy přijmou konkrétní opatření k zajištění kvality poskytovaného tlumočení a překladu odpovídající požadavkům čl. 2 odst. 8 a čl. 3 odst. 9 této směrnice, což znamená, že tlumočení musí být v kvalitě dostatečné pro zaručení spravedlivého řízení zejména tím, že zajistí, aby se podezřelý nebo obviněný mohl seznámit s tím, co je mu kladeno za vinu, a mohl uplatnit své právo na obhajobu. Uvádí rovněž, že čl. 5 odst. 2 téže směrnice stanoví, že za účelem podpory přiměřenosti tlumočení a překladu a účinného přístupu k nim členské státy usilují o zavedení rejstříku či rejstříků náležitě kvalifikovaných nezávislých tlumočníků. Podle předkládajícího soudu v řízení neexistuje žádná informace ohledně způsobu, jakým byl tlumočník vybrán a jak byly ověřeny jeho kompetence, ani o skutečnosti, že si tlumočník a obviněný navzájem rozuměli.

17. Předkládající soud mimoto uvádí, že čl. 4 odst. 5 a čl. 6 odst. 1 směrnice 2012/13 stanoví, že podezřelému nebo obviněnému musí být neprodleně poskytnuty informace o jejich právech sepsané v jazyce, kterému rozumí, jakož i o trestném činu, z jehož spáchání je podezírán nebo obviněn. V této souvislosti uvádí, že v Maďarsku neexistuje žádný úřední rejstřík překladatelů a tlumočníků a že maďarská právní úprava neuvádí, kdo může být v trestním řízení jmenován jako překladatel nebo tlumočník *ad hoc*, nebo podle jakých kritérií, přičemž je upraven pouze ověřený překlad dokumentů. Podle předkládajícího soudu tak vyvstává otázka, zda jsou dotčená vnitrostátní právní úprava a praxe, kterými se zabývá, slučitelné se směrnicemi týkajícími se práv obviněných v Unii a zda z právní úpravy Unie vyplývá, že v případě neslučitelnosti nesmí vnitrostátní soud vést řízení v nepřítomnosti.

18. Kromě toho předkládající soud podotýká, že od doby, kdy v roce 2012 vstoupila v platnost soudní reforma, spadá správa a ústřední řízení soudního systému pod předsedu Országos Bírósági Hivatal (Národní úřad spravedlnosti, Maďarsko, dále jen „NÚS“), který je jmenován Národním shromážděním na dobu devíti let, a že tento předseda má rozsáhlé pravomoci, včetně pravomoci rozhodnout o přidělení soudců, jmenovat předsedy soudů a zahájit kárné řízení proti soudcům. Dále upřesňuje, že Národní soudní rada (dále jen „NSR“) – jejíž členové jsou voleni soudci – zodpovídá za dohled nad jednáním předsedy NÚS a za schvalování jeho rozhodnutí v určitých případech. Dne 2. května 2018 měla přitom NSR přijmout zprávu, ve které konstatovala, že předseda NÚS pravidelně porušoval zákon svou praxí, která spočívala v tom, že bez odpovídajícího odůvodnění marně vyhlašoval oznámení o volných místech soudců a předsedů soudů a jmenoval dočasné předsedy soudů podle svého výběru, jako například předsedu Fővárosi Törvényszék (soud pro hlavní město Budapešť, Maďarsko), který je odvolacím soudem pro předkládající soud. Současná situace se vyznačuje napjatými vztahy mezi předsedou NÚS a NSR. V této souvislosti klade předkládající soud otázku, zda je takové fungování NÚS slučitelné se zásadou nezávislosti soudnictví zakotvenou v článku 19 SEU a článku 47 Listiny. Rovněž se dotazuje, zda lze v takovém kontextu považovat před ním probíhající řízení za spravedlivé.

19. Předkládající soud navíc podotýká, že vnitrostátní systém odměňování stanoví pro soudce nižší plat než pro prokurátory, jakož i možnost předsedy NÚS a předsedů soudů poskytovat dle svého uvážení různé velmi vysoké náhrady oproti základnímu platu soudcům, a tudíž může vést k nepřípustnému ovlivňování a implikuje narušení soudní nezávislosti.

20. Za těchto podmínek se Pesti Központi Kerületi Bíróság (obvodní soud v Pešti) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru tři skupiny předběžných otázek [první otázka písm. a) a b); druhá otázka písm. a) a b), a třetí otázka písm. a) a b)].

21. Předkládacím rozhodnutím ze dne 18. listopadu 2019 se předkládající soud rozhodl podat dodatek ke své původní žádosti a položit další předběžné otázky.

22. V tomto ohledu předkládající soud vysvětluje, že po podání původní žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce generální prokurátor podal dne 19. července 2019 na základě ustanovení § 668 trestního řádu proti předkládacímu usnesení v projednávané věci mimořádný opravný prostředek ke Kúria, nadepsaný „opravný prostředek v zájmu zákona“, a že v pravomocném rozhodnutí ze dne 10. září 2019 prohlásil Kúria toto usnesení za protiprávní a v podstatě rozhodl, že položené otázky nebyly relevantní pro vyřešení sporu v původním řízení a že první otázka ve skutečnosti nesměřovala k výkladu unijního práva, ale k prokázání, že použitelné maďarské právo není v souladu se zásadami chráněnými unijním právem. Předkládající soud uvádí, že bez ohledu na deklaratorní účinek rozhodnutí Kúria má pochybnosti ohledně dalšího postupu v původním řízení s ohledem na případnou neslučitelnost tohoto rozhodnutí s unijním právem.

23. Předkládající soud dodává, že dne 25. října 2019 proti němu zahájil předseda Fővárosi Törvényszék (soud pro hlavní město Budapešť) kárné řízení, v němž doslova zopakoval důvody rozhodnutí Kúria ze dne 10. září 2019. V návaznosti na informaci maďarské vlády, že řízení bylo ukončeno, Soudní dvůr položil dotaz předkládajícímu soudu. V odpovědi ze dne 10. prosince 2019 předkládající soud potvrdil, že na základě dokumentu ze dne 22. listopadu 2019 vzal uvedený předseda soudu zpět akt o zahájení kárného řízení, a uvedl, že nemá v úmyslu změnit svou dodatečnou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

24. Za těchto podmínek se Pesti Központi Kerületi Bíróság (obvodní soud v Pešti) rozhodl položit Soudnímu dvoru další předběžné otázky [čtvrtá otázka písm. a) až c), a pátá otázka)]. Předkládající soud tak svými dvěma rozhodnutími položil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) a) Mají být čl. 6 odst. 1 SEU a čl. 5 odst. 2 směrnice 2010/64 vykládány v tom smyslu, že pro účely zajištění práva na spravedlivý proces pro obviněné, kteří neznají jednací jazyk, musí členský stát vytvořit registr nezávislých a řádně kvalifikovaných překladatelů a tlumočníků, nebo – pokud registr neexistuje – zajistit jiným způsobem kontrolu odpovídající kvality tlumočení soudního řízení?

b) V případě kladné odpovědi na předchozí otázku a v případě, že v projednávané věci nelze vzhledem k absenci odpovídajícím způsobem kvalitního tlumočení určit, zda byl obviněný informován o předmětu žaloby či řízení vedeného proti němu, mají být čl. 6 odst. 1 SEU a čl. 4 odst. 5 a čl. 6 odst. 1 směrnice 2012/13 vykládány v tom smyslu, že za těchto okolností nelze pokračovat v řízení v nepřítomnosti?

2) a) Má být zásada nezávislosti soudů zakotvená v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci SEU, v článku 47 [Listiny] a v judikatuře Soudního dvora vykládána v tom smyslu, že dojde k jejímu porušení, pokud předseda [NÚS], pověřený funkcemi ústřední správy soudů a jmenovaný parlamentem, který je jediným orgánem, kterému se zodpovídá a který jej může odvolat, obsadí místo předsedy soudu – předsedy, který má mimo jiné pravomoci v oblasti rozdělování věcí, zahajování kárných řízení proti soudcům a hodnocení soudců – prostřednictvím přímého dočasného jmenování, a tím obejde výběrové řízení a trvale ignoruje názor příslušných orgánů samosprávy soudců?

   b) V případě kladné odpovědi na druhou otázku písm. a) a pokud soudce, který rozhoduje v dotčené věci, má opodstatněné důvody se obávat, že bude neoprávněně poškozen z důvodu svých soudních a správních činností, má být uvedená zásada vykládána v tom smyslu, že v takové věci není zajištěn spravedlivý proces?

3) a) Má být zásada nezávislosti soudů zakotvená v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci SEU, v článku 47 [Listiny] a v judikatuře Soudního dvora vykládána v tom smyslu, že s uvedenou zásadou není slučitelná situace, kdy od 1. září 2018 – na rozdíl od praxe dodržované v předchozích desetiletích – maďarští soudci na základě zákona dostávají odměnu nižší, než je odměna prokurátorů v odpovídající kategorii, kteří mají stejný platový stupeň a stejný počet odpracovaných let, a v níž s ohledem na hospodářskou situaci země nejsou obecně platy soudců v souladu s významem funkcí, které vykonávají, a to zejména s ohledem na praxi mimořádného odměňování uplatňovanou vedoucími soudů?

   b) V případě kladné odpovědi na předchozí otázku, má být uvedená zásada nezávislosti soudů vykládána v tom smyslu, že za takových okolností nemůže být zaručen spravedlivý proces?

4) a) Musí být článek 267 [SFEU] vykládán v tom smyslu, že je s uvedeným ustanovením v rozporu vnitrostátní praxe, podle které soud posledního stupně v řízení směřujícím ke sjednocení judikatury členského státu kvalifikuje usnesení soudu nižšího stupně, kterým bylo zahájeno řízení o předběžné otázce, jako protiprávní, aniž to ovlivnilo právní účinky dotčeného usnesení?

   b) V případě kladné odpovědi na čtvrtou otázku písm. a), musí být článek 267 [SFEU] vykládán v tom smyslu, že předkládající soud nesmí přihlížet k rozhodnutím soudů posledního stupně v opačném smyslu ani k zásadním stanoviskům přijatým v zájmu jednoty práva?

   c) V případě záporné odpovědi na čtvrtou otázku písm. a), může se v takových případech pokračovat v přerušeném trestním řízení, zatímco probíhá řízení o předběžné otázce?

5) Musí být zásada soudní nezávislosti zakotvená v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci SEU, v článku 47 [Listiny] a v judikatuře Soudního dvora vykládána v tom smyslu, že s ohledem na článek 267 SFEU je tato zásada porušena, když je proti soudci zahájeno kárné řízení z důvodu, že podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce?“

III. Řízení před Soudním dvorem

25. Maďarská, nizozemská a švédská vláda, jakož i Evropská komise předložily vyjádření.

IV. Analýza

26. Na úvod je třeba poznamenat, že maďarská vláda zpochybňuje přípustnost všech předběžných otázek položených Soudnímu dvoru, a to ze stejného důvodu, a sice neexistence vztahu mezi ustanoveními práva Unie, jejichž výklad je požadován, a sporem v původním řízení, jelikož položené otázky jsou pro řešení tohoto sporu popsány jako irelevantní. Tato zobecněná výtka si zaslouží diferencovanou odpověď na základě relevantní judikatury Soudního dvora, a konkrétněji na základě jejího konsolidovaného vyjádření v rozsudku Miasto Łowicz.

27. V tomto rozsudku Soudní dvůr připomněl, že podle ustálené judikatury Soudního dvora se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí na vlastní odpovědnost a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Z ustálené judikatury však rovněž vyplývá, že postup zavedený článkem 267 SFEU je nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které mají tyto soudy rozhodnout. Důvodem existence žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce není vydávání konzultativních stanovisek k obecným nebo hypotetickým otázkám, ale potřeba skutečného vyřešení sporu [5].

28. Jak vyplývá ze samotného znění článku 267 SFEU, požadované rozhodnutí o předběžné otázce musí být „nezbytné“ k tomu, aby předkládající soud mohl „vynést svůj rozsudek“ ve věci, která mu byla předložena. Soudní dvůr tak opakovaně připomněl, že ze znění i systematiky článku 267 SFEU vyplývá, že řízení o předběžné otázce zejména předpokládá, že před vnitrostátními soudy skutečně probíhá spor, v jehož rámci mají vnitrostátní soudy vydat rozhodnutí, které může zohlednit rozsudek vydaný v rámci řízení o předběžné otázce. Úlohou Soudního dvora v rámci řízení o předběžné otázce je být předkládajícímu soudu nápomocen při řešení konkrétního sporu, který mu byl předložen. V rámci takového řízení musí mezi uvedeným sporem a ustanoveními unijního práva, jejichž výklad je požadován, existovat takový vztah, aby byl tento výklad objektivně nezbytný pro rozhodnutí, které musí předkládající soud přijmout [6].

29. Z rozsudku Miasto Łowicz vyplývá, že tento vztah může být přímý nebo nepřímý. Je přímý, má-li vnitrostátní soud uplatňovat unijní právo, jehož výklad je požadován, za účelem nalezení meritorního řešení sporu v původním řízení. Je nepřímý, může-li předběžné rozhodnutí poskytnout předkládajícímu soudu výklad unijního práva, který mu umožní rozhodnout procesní otázky, ať už unijního práva nebo práva vnitrostátního, před tím, než bude moci rozhodnout ve věci samé ve sporu, který je mu předložen [7].

30. Na základě těchto upřesnění se domnívám, že odpověď na námitku nepřípustnosti vznesenou maďarskou vládou musí být zcela jistě záporná u první otázky a kladná u druhé a třetí otázky, přičemž řešení čtvrté a páté otázky vyžaduje naproti tomu diferencovanější analýzu. V tomto ohledu považuji z hlediska pořadí přezkumu otázek za nutné posoudit přednostně čtvrtou předběžnou otázku, která navazuje na vnitrostátní procesní vývoj po prvním předkládacím rozhodnutí, který je v projednávané věci představován podáním opravného prostředku v zájmu zákona ze strany generálního prokurátora a následným vydáním rozsudku Kúria, kterým bylo

[5] – Rozsudek Miasto Łowicz (body 43 a 44).

[6] – Rozsudek Miasto Łowicz (body 45 a 46).

[7] – Viz rozsudek Miasto Łowicz (body 49 až 51). V rozsudku ze dne 25. června 2020, Ministerio Fiscal (Orgán, u něhož je pravděpodobné, že bude dostávat žádost o mezinárodní ochranu) (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, bod 49), je uvedeno, že žádost, kterou předložil vnitrostátní soud, lze odmítnout jen tehdy, je-li zjevné, že řízení podle článku 267 SFEU bylo zneužito a ve skutečnosti směřuje k tomu, aby Soudní dvůr přimělo k rozhodnutí prostřednictvím fiktivního sporu, nebo je-li zjevné, že za okolností projednávané věci nelze přímo ani nepřímo použít unijní právo.

toto rozhodnutí prohlášeno za protiprávní. Tato otázka totiž má podle mého názoru přednost z hlediska logiky uvažování v tom smyslu, že se týká přípustnosti původní žádosti o předběžné rozhodnutí.

A. Ke čtvrté otázce

31. Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 267 SFEU vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby nejvyšší vnitrostátní soud při projednávání opravného prostředku v zájmu zákona přijal rozhodnutí, kterým se prohlašuje za protiprávní předkládací rozhodnutí, avšak nejsou dotčeny právní účinky tohoto usnesení ohledně přerušení původního řízení a pokračování řízení o předběžné otázce, z důvodu, že předběžné otázky nejsou nezbytné pro vyřešení sporu a jejich cílem je konstatovat, že je vnitrostátní právo neslučitelné s unijním právem. Předkládající soud se rovněž dotazuje na důsledky kladné nebo záporné odpovědi na tuto otázku pro průběh původního řízení a zohlednění rozhodnutí soudu vyššího stupně s ohledem na zásadu přednosti unijního práva.

1. K přípustnosti

32. Na podporu svých návrhových žádání znějících na nepřípustnost maďarská vláda zdůrazňuje irelevanci této otázky pro rozhodnutí věci v původním řízení, jelikož Kúria nezrušil předkládací rozhodnutí a rozhodnutí o přerušení trestního řízení, ani neuložil předkládajícímu soudu, aby toto rozhodnutí zrušil nebo změnil. Průběh soudního řízení tedy není v žádném případě přerušen a Soudní dvůr může považovat v konečném výsledku dotčenou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za přípustnou.

33. Tuto argumentaci nelze podle mého názoru přijmout, jelikož dotčenou předběžnou otázku je třeba považovat za přípustnou z důvodu nepřímého, ovšem skutečného vztahu mezi sporem v původním řízení a článkem 267 SFEU. Prostřednictvím čtvrté předběžné otázky a výkladu, který v projednávané věci vyžaduje, totiž předkládající soud žádá o vyjasnění nikoli v souvislosti s meritem sporu, který mu byl předložen a který sám souvisí s jinými otázkami spadajícími do unijního práva, nýbrž v souvislosti s problémem procesní povahy, který musí rozhodnout *in limine litis*, neboť se týká podmínek pokračování v původním řízení v návaznosti na rozsudek Kúria, kterým bylo původní předkládací rozhodnutí prohlášeno za protiprávní [8].

34. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že podle znění ustanovení § 490 odst. 1 trestního řádu „vnitrostátní soud může buď bez návrhu, nebo na návrh účastníka řízení podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce [k Soudnímu dvoru] v souladu s pravidly stanovenými Smlouvami o založení Evropské unie“. V souladu se zněním odstavců 2 a 3 tohoto ustanovení soud usnesením rozhodne buď o zahájení řízení o předběžné otázce a společně s tím přeruší řízení, nebo zamítne návrh směřující k zahájení řízení o předběžné otázce. Poté, co generální prokurátor podal opravný prostředek v zájmu zákona na základě § 667 odst. 1 trestního řádu, přezkoumal Kúria legalitu původního předkládacího rozhodnutí z hlediska § 490 téhož řádu.

35. Z rozsudku Kúria vyplývá, že se tento soud zaměřil na ověření, zda měl předkládající soud důvod pro položení předběžných otázek, což určovalo legalitu přerušení následného trestního řízení. Měl za to, že uvedené otázky nebyly nezbytné pro účely vyřešení sporu, jelikož ve

[8] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 99).

skutečnosti nevyvstávaly nebo neměly žádný vztah ke skutkovému stavu uvedeného sporu[9], přičemž první otázky mimoto nesměřovaly k výkladu unijního práva, ale k prokázání nesouladu použitelného maďarského práva s unijním právem[10]. Kúria na základě toho dospěl k závěru, že předkládajícím soud svým usnesením o zahájení řízení o předběžné otázce a přerušení trestního řízení porušil trestní řád, v projednávané věci § 490 trestního řádu. Za těchto okolností, i když Kúria původní předkládací rozhodnutí nezrušil, bylo nicméně prohlášeno za protiprávní z hlediska maďarského právního řádu[11].

36. V návaznosti na toto rozhodnutí Kúria má předkládající soud otázky ohledně dalšího postupu s ohledem na několik skutečností. Nejprve odkázal na ustanovení § 491 odst. 1 písm. a) trestního řádu, který stanoví, že pokud důvod, pro který bylo řízení přerušeno, zanikne, soud pokračuje v projednávání, což může nastat v případě, že uvedený důvod byl prohlášen za protiprávní jako v projednávané věci. Předkládající soud dále zdůraznil, že s ohledem na své postavení a ustanovení služebních předpisů týkající se zejména hodnocení soudců má povinnost obecně respektovat legalitu a řídit se judikaturou vyšších soudů, a nevydat tak protiprávní soudní rozhodnutí. I když konečně rozhodnutí Kúria není právně závazné, zveřejňuje se v úřední sbírce vyhrazené pro zásadní rozhodnutí za účelem zajistit jednotnost vnitrostátního práva a předkládající soud se od něj může odchýlit pouze tak, že výslovně odůvodní své stanovisko.

37. Je třeba uvést, že deklaratorní účinek rozhodnutí Kúria a neměnnost situace *inter partes* nejde nad rámec řízení o předběžné otázce a přerušení původního řízení do vydání rozsudku Soudního dvora. Následná otázka trestní odpovědnosti obviněného zůstává nevyřešena a bude rozhodnuta na základě pravomocného rozhodnutí předkládajícího soudu, které bude záležet na původním předkládacím rozhodnutí, které je v maďarském právním řádu podle pravomocného rozhodnutí Kúria protiprávní. Je nutno podotknout, že v rámci odůvodnění[12] Kúria uvádí, že soud nižšího stupně má pravomoc přerušit trestní řízení, pokud jsou splněny podmínky vyžadované zákonem, což lze učinit pouze „za účelem vynesení legálního a opodstatněného rozhodnutí *ve věci samé*“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska). Z takového odůvodnění vyplývá, že protiprávnost mezitímního rozhodnutí o přerušení řízení může nutně ovlivnit legalitu konečného rozhodnutí ve věci samé. Je přitom nesporné, že rozhodnutí ve věci samé týkající se této odpovědnosti může být napadeno běžnou žalobou podle vnitrostátního práva, nemluvě o možnosti nového opravného prostředku v zájmu zákona podaného generálním prokurátorem.

38. Z doplňujícího předkládacího rozhodnutí vyplývá, že alternativy předkládajícího soudu na základě možných odpovědí Soudního dvora, pokud jde o jeho dotaz ohledně slučitelnosti rozhodnutí Kúria s článkem 267 SFEU, jsou následující:

– pokud mohl Kúria platně prohlásit původní předkládací rozhodnutí za protiprávní, bude muset pokračovat v trestním řízení a rozhodnout o odpovědnosti obviněného pouze s přihlédnutím

9 – Viz body 61 a 70 rozsudku Kúria.

10 – Viz bod 64 rozsudku Kúria.

11 – V bodě 20 rozsudku Kúria je upřesněno, že opravný prostředek v zájmu zákona umožňuje zabránit tomu, aby se soudní rozhodnutí, které je v zásadě protiprávní, nestalo nenapadnutelným.

12 – Viz bod 75 rozsudku Kúria.

k vnitrostátnímu spisu, přičemž první, druhou a třetí předběžnou otázku bude třeba považovat za tímto účelem za zcela irelevantní[13];

– pokud Kúria prohlásil neprávem výše uvedené rozhodnutí za protiprávní, bude muset uplatnit unijní právo vyložené v rozsudku Soudního dvora za účelem nalezení meritorního řešení sporu v původním řízení, a ve jménu přednosti unijního práva nepoužít rozsudek Kúria.

39. S ohledem na výše uvedené úvahy může odpověď Soudního dvora na čtvrtou otázku podle mého názoru předkládajícímu soudu poskytnout výklad unijního práva, v projednávané věci článku 267 SFEU, který mu umožní rozhodnout o procesní otázce vnitrostátního práva před tím, než bude moci rozhodnout ve věci samé v původním sporu, který je mu předložen[14]. Je tedy zcela přípustná.

2. K věci samé

40. Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že pokud podle maďarského trestního procesního práva nelze podat žádný běžný opravný prostředek proti rozhodnutí o položení předběžných otázek a přerušení původního řízení, může být tento akt napaden mimořádným opravným prostředkem, v projednávané věci opravným prostředkem v zájmu zákona podaným generálním prokurátorem u Kúria, který j má zajišťovat jednotu vnitrostátního práva. Takto oslovený soud vyššího stupně má pravomoc prohlásit výše uvedené rozhodnutí za protiprávní, přičemž toto konstatování má účinky pouze do budoucna.

41. Pokud se podle judikatury Soudního dvora jedná o soud, jehož rozhodnutí lze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, nebrání článek 267 SFEU tomu, aby rozhodnutí takového soudu, který se na Soudní dvůr obrací s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, podléhala obvyklým opravným prostředkům upraveným ve vnitrostátním právu. Výsledek takového řízení však nesmí omezit pravomoc uvedeného soudu, kterou mu přiznává článek 267 SFEU, obrátit se na Soudní dvůr, má-li za to, že ve věci, kterou projednává, vyvstaly otázky týkající se výkladu ustanovení unijního práva vyžadující jeho rozhodnutí. Soudní dvůr tak rozhodl, že tuto pravomoc nelze zpochybnit použitím pravidel vnitrostátního práva, která umožňují odvolacímu soudu změnit rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru, zrušit tuto žádost a nařídit soudu, který uvedené rozhodnutí vydal, aby pokračoval v přerušeném vnitrostátním řízení[15]. V situaci, kdy je určitá věc již podruhé projednávána soudem prvního stupně poté, co byl jeho rozsudek zrušen soudem posledního stupně, má uvedený soud prvního stupně stále možnost obrátit se na Soudní dvůr na základě článku 267 SFEU, ačkoli ve vnitrostátním právu existuje pravidlo, na jehož základě se musí soudy řídit právním názorem soudu vyššího stupně.

[13] – Podle mého názoru je znění čtvrté otázky písm. c) v tomto ohledu do určité míry nejednoznačné a není vhodné k získání užitečné odpovědi od Soudního dvora v rámci řízení o předběžné otázce, jehož průběh není dotčen rozhodnutím Kúria. Znění uvedené otázky, které zdůrazňuje problém časovosti, má smysl pouze tehdy, pokud by dodatečná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla Soudním dvorem projednána samostatně a přednostně, což není tento případ, jelikož všechny otázky jsou spojeny v rámci jediného řízení o předběžné otázce, v němž Soudní dvůr vydá jediné rozhodnutí. Jinými slovy, na rozdíl od informací poskytnutých Komisí a nizozemskou vládou není otázkou, zda by měl předkládající soud čekat na odpověď Soudního dvora, aniž by „mezitím“ musel pokračovat v přerušeném vnitrostátním řízení.

[14] – Rozsudek Miasto Łowicz (bod 51).

[15] – Rozsudky ze dne 16. prosince 2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, body 89, 93, 95 a 98), a ze dne 16. ledna 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf (166/73, EU:C:1974:3).

42. Je třeba konstatovat, že obě tato řešení jsou irelevantní, jelikož rozsudek Kúria nezrušil předkládací usnesení, neukládá, aby předkládající soud zrušil nebo změnil toto usnesení ani aby pokračoval v původně přerušeném trestním řízení. Soud vyššího stupně rozhodl o protiprávnosti usnesení, aniž zjednal nápravu. Je třeba dodat, že analýza tohoto rozhodnutí se nemůže omezit na toto zjištění a pouze na jeho výrok, který musí být nutně chápán ve světle důvodů, od kterých je neoddělitelný.

43. V rámci tohoto rozsudku provedl Kúria přezkum legality původního předkládacího rozhodnutí s ohledem na ustanovení § 490 trestního řádu, který je ve vnitrostátních právních předpisech považován za „promítnutí“ požadavků unijního práva ohledně žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce [16]. V souladu s tímto jediným předpokladem, doprovázeným formálními opatřeními ohledně dodržování pravomocí Soudního dvora, provedl Kúria formu přezkumu přípustnosti původního předkládacího rozhodnutí směřujícího k určení, zda je odpověď na otázky položené soudem v projednávané věci nezbytná k rozhodnutí ve věci samé. Na základě analýzy posledně uvedeného rozhodnutí konstatoval, že první otázka ve skutečnosti nevyvstává a druhá a třetí otázka nemá k věci žádný vztah. Daleko překvapivější je druhý důvod týkající se legality uváděný v souladu s požadavky generálního prokurátora ohledně první otázky, a to, že otázka ve skutečnosti nesměřuje k výkladu unijního práva, ale k prokázání, že použitelné maďarské právo není v souladu se zásadami chráněnými unijním právem. Tento důvod týkající se posouzení účelu předběžných otázek odpovídá ustálené judikatuře maďarského nejvyššího soudu, s tou v projednávané věci přitěžující okolností, že přijaté řešení se týká samotného předkládacího rozhodnutí a nikoli rozhodnutí soudu ve věci samé o odmítnutí vyhovět žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

44. Takto odůvodněný uvedený rozsudek podle mého názoru zasahuje do možnosti předkládajícího soudu obrátit se na Soudní dvůr s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce a porušuje tak článek 267 SFEU, jak je vykládán Soudním dvorem.

45. V tomto ohledu je třeba zaprvé připomenout, že podle článku 19 SEU přísluší vnitrostátním soudům a Soudnímu dvoru, aby zaručily plné uplatňování unijního práva ve všech členských státech a soudní ochranu práv, která pro jednotlivce z unijního práva vyplývají. Stěžejním prvkem celého takto koncipovaného soudního systému je zvláště řízení o předběžné otázce upravené v článku 267 SFEU, které má za cíl – prostřednictvím nastoleného dialogu mezi jednotlivými soudy, konkrétně mezi Soudním dvorem a soudy členských států – zajistit jednotný výklad unijního práva, čímž umožňuje zaručit jeho soudržnost, plný účinek a autonomii a v konečném důsledku i specifický charakter práva zavedeného Smlouvami [17].

46. Článek 267 SFEU přiznává vnitrostátním soudům co nejširší možnost obrátit se na Soudní dvůr, mají-li za to, že věc, kterou projednávají, vyvolává otázky vyžadující výklad či posouzení platnosti ustanovení unijního práva nezbytných pro vyřešení sporu, který jim byl předložen. Vnitrostátní soudy ostatně této možnosti mohou využít v jakémkoli okamžiku řízení, který považují za vhodný. Pravidlo vnitrostátního práva stanovené právními předpisy nebo judikaturou tedy nemůže vnitrostátnímu soudu bránit v tom, aby využil uvedené možnosti, která je totiž nedílnou součástí systému spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, zavedeného článkem 267 SFEU, a patří k funkcím soudu pověřeného uplatňováním unijního práva, jež toto ustanovení svěřuje vnitrostátním soudům [18].

16 – Viz body 47 a 66 rozsudku Kúria.

17 – Rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, body 36 a 37).

18 – Rozsudky Miasto Łowicz (body 56 a 57) a ze dne 5. dubna 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, bod 34).

47. Takto vymezený dialog o předběžných otázkách nemá formu trojúhelníku, který by zahrnoval jiný soud než Soudní dvůr a předkládající soud, který by mohl autonomně posoudit relevanci a nezbytnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce proto a následně konstatovat její protiprávnost z důvodu neexistence těchto vlastností [19]. Tato situace je v rozporu se skutečností, že řízení o předběžné otázce spočívá na dialogu mezi soudy, jehož zahájení zcela závisí na tom, jak vnitrostátní soud posoudí relevanci a nezbytnost předběžné otázky, s výhradou omezené kontroly, kterou provádí Soudní dvůr [20]. Jinými slovy, posouzení přípustnosti předběžných otázek spadá do výlučné pravomoci Soudního dvora.

48. Zadruhé účinek práva Unie by byl ohrožen, pokud by výsledek rozhodnutí o opravném prostředku před nejvyšším vnitrostátním soudem mohl bránit vnitrostátnímu soudu, který projednává spor, jenž se řídí právem Unie, ve výkonu pravomoci, která je mu svěřena článkem 267 SFEU, předložit Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu nebo platnosti práva Unie, aby mu bylo umožněno rozhodnout, zda vnitrostátní norma s ním je, či není slučitelná [21]. Domnívám se, že tak je tomu v případě rozsudku Kúria, v němž byla provedena analýza účelu předběžných otázek položených Soudnímu dvoru v souladu s ustálenou judikaturou v tomto smyslu za účelem zabránění přezkumu slučitelnosti vnitrostátních norem z hlediska unijního práva. Taková soudní praxe může mít za následek, že vnitrostátní soudce, který má pochybnosti ohledně slučitelnosti vnitrostátního práva s unijním právem, raději Soudnímu dvoru předběžné otázky nepoloží, aby se vyhnul tomu, že rozhodnutí o podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a o přerušení původního řízení bude prohlášeno za protiprávní, což může ovlivnit platnost rozhodnutí ve věci samé, které má být vydáno [22].

49. Zatřetí z ustálené judikatury vyplývá, že rozsudkem, který Soudní dvůr vydá v řízení o předběžné otázce, je vnitrostátní soud pro účely vyřešení sporu v původním řízení vázán, pokud jde o výklad či platnost dotčených aktů orgánů Unie [23]. Soud, který rozhoduje v prvním nebo v posledním stupni, musí poté, co obdržel odpověď Soudního dvora na otázku týkající se výkladu unijního práva, kterou mu položil, učinit vše nezbytné k tomu, aby se prosadil tento výklad unijního práva [24]. Článek 267 SFEU vyžaduje, aby předkládající soud zajistil plný účinek výkladu unijního práva, který podal Soudní dvůr [25]. V projednávané věci se podle mého názoru může plnění této povinnosti předkládajícím soudem střetnout s rozsudkem vnitrostátního nejvyššího soudu vyhlášeným ve sbírce vyhrazené pro zásadní rozhodnutí, kterým bylo předkládací rozhodnutí předcházející rozhodnutí ve věci samé ve sporu v původním řízení, které by mělo odrážet odpověď Soudního dvora k vyžádanému výkladu unijního práva, pravomocně prohlášeno za protiprávní ve vnitrostátním právním řádu.

[19] – V bodě 26 svého vyjádření k první žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se maďarská vláda nezdráhá uvést, že je odůvodněné, aby Soudní dvůr při posuzování přípustnosti položených předběžných otázek „zohlednil stanovisko Kúria“, neboť Kúria výslovně uvedl své stanovisko k relevanci uvedených otázek.

[20] – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 16. prosince 2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, body 91 a 96), a ze dne 27. února 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, bod 31). Jak uvedl generální advokát M. Poiares Maduro ve svém stanovisku ve věci Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:294), „prostřednictvím žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se vnitrostátní soud stává účastníkem diskuze o podobě [unijního] práva, aniž by byl přitom závislý na jiných vnitrostátních orgánech nebo soudech jiného stupně […]. Cílem Smlouvy nebylo filtrovat takový dialog prostřednictvím jiných vnitrostátních soudů bez ohledu na hierarchii soudů v dotčeném členském státě“.

[21] – Viz rozsudek ze dne 22. června 2010, Melki a Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363, bod 45).

[22] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. července 2016, Ogňanov (C-614/14, EU:C:2016:514, bod 25).

[23] – Viz rozsudek ze dne 5. října 2010, Elčinov (C-173/09, EU:C:2010:581, bod 29).

[24] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. dubna 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, bod 42).

[25] – Viz rozsudek ze dne 5. července 2016, Ogňanov (C-614/14, EU:C:2016:514, bod 28).

50. Podle mého názoru tak může rozsudek Kúria ohrozit základní znaky systému spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy zřízeného článkem 267 SFEU a přednost unijního práva ve vnitrostátním právním řádu.

51. Je třeba konečně dodat, že Soudní dvůr judikoval, že vnitrostátní soud, jenž má v rámci své pravomoci aplikovat ustanovení unijního práva, má povinnost zajistit plný účinek těchto norem tak, že na základě své vlastní pravomoci podle potřeby upustí od použití jakéhokoli odporujícího ustanovení vnitrostátních právních předpisů, i když je pozdějšího data. Ustanovení vnitrostátního práva, které brání provedení řízení stanoveného v článku 267 SFEU, musí zůstat nepoužito, aniž dotyčný soud musí nejprve žádat o jeho odstranění legislativní cestou nebo jakýmkoliv jiným ústavním postupem či na toto odstranění čekat [26]. S požadavky vlastními samotné povaze práva Unie by totiž bylo neslučitelné jakékoli ustanovení vnitrostátního právního řádu nebo jakákoli legislativní, správní nebo soudní praxe, které by vedly ke snížení účinku unijního práva v důsledku skutečnosti, že by soudu příslušnému k aplikaci tohoto práva byla upřena pravomoc učinit v samotném okamžiku jeho aplikace vše, co je nezbytné k vyloučení použití ustanovení vnitrostátních právních předpisů představujících možnou překážku plného účinku norem Unie [27].

52. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji odpovědět na čtvrtou otázku tak, že v případě, že vnitrostátní právní úprava upravuje mimořádný opravný prostředek proti předkládacímu rozhodnutí určený k zajištění jednotnosti uvedeného práva, musí být článek 267 SFEU vykládán tak, že brání uplatňování takové úpravy, která umožňuje dotčenému soudu vyššího stupně, aby prohlásil toto rozhodnutí za protiprávní, aniž jsou dotčeny jeho právní účinky ohledně přerušení původního řízení a pokračování v řízení o předběžné otázce, z důvodu, že položené předběžné otázky nejsou nezbytné pro vyřešení sporu a jejich cílem je konstatovat, že je vnitrostátní právo neslučitelné s unijním právem. Zásada přednosti unijního práva ukládá vnitrostátnímu předkládajícímu soudu, aby tuto úpravu a soudní rozhodnutí, která ji uplatňuje, nepoužil.

B. K první otázce

1. K přípustnosti

53. Soudní dvůr smí rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem odmítnout pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad unijní normy nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny [28].

54. V projednávané věci ze spisu předloženému Soudnímu dvoru zjevně nevyplývá, že by situace v této věci odpovídala některému z těchto případů. Naproti tomu u předkládajícího soudu v současné době probíhá trestní řízení v nepřítomnosti týkající se IS, švédského státního příslušníka tureckého původu, stíhaného pro porušení právních předpisů o zbraních a střelivu po vyšetřování, během kterého byl dotyčný vyslechnut policií za přítomnosti tlumočníka, který mu přetlumočil poučení o jeho právech a podezřeních proti němu. Je třeba konstatovat, že meritum

[26] – Rozsudek ze dne 2. března 2021, A. B. a další (jmenování soudců Nejvyššího soudu – odvolání) (C 824/18, EU:C:2021:153, bod 141).

[27] – Viz rozsudky ze dne 22. června 2010, Melki a Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363, body 43 a 44), a ze dne 5. dubna 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, body 40 a 41).

[28] – Viz rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, body 97 a 98).

sporu v původním řízení má zjevně vztah k unijnímu právu, zejména k ustanovením směrnic 2010/64 a 2012/13, kterých se týká první předběžná otázka, a že předkládající soud bude proto povinen toto právo uplatnit za účelem meritorního vyřešení uvedeného sporu.

55. Tvrzení maďarské vlády nemohou vyvrátit toto zjištění a přípustnost předběžné otázky, která z něj vyplývá. Úvahy týkající se údajné jednoduchosti posouzení věci v původním řízení z hlediska skutkového a právního a neexistence nezbytnosti výkladu unijního práva jsou tedy irelevantní, jelikož žádná skutečnost ze spisu v řízení proti IS nenaznačuje, že by bylo možné pochybovat o dostatečné kvalitě tlumočení. V tomto ohledu stačí připomenout, že vnitrostátní soudy mají tu nejširší možnost obrátit se na Soudní dvůr, mají-li za to, že věc, kterou projednávají, vyvolává otázky týkající se výkladu či posouzení platnosti ustanovení práva Unie, které vyžadují jejich rozhodnutí [29]. Jinými slovy, i kdyby odpověď na první otázku neponechávala prostor pro žádnou pochybnost, nemohla by taková okolnost bránit vnitrostátnímu soudu v tom, aby Soudnímu dvoru položil předběžnou otázku, a nemá tak za následek nepřípustnost takto položené otázky.

2. K dosahu a přeformulování předběžné otázky

56. Je třeba připomenout, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, který mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny. Úkolem Soudního dvora je totiž vyložit všechna ustanovení unijního práva, která vnitrostátní soudy potřebují pro rozhodnutí o sporech, které projednávají, i pokud nejsou tato ustanovení výslovně zmíněna v otázkách položených těmito soudy Soudnímu dvoru. I když tedy po formální stránce předkládající soud omezil své otázky na výklad některých ustanovení unijního práva, nebrání taková skutečnost Soudnímu dvoru, aby předkládajícímu soudu poskytl všechny prvky výkladu unijního práva, které mohou být užitečné pro rozhodnutí ve věci, která mu byla předložena, bez ohledu na to, zda je tento soud ve svých otázkách zmínil. V tomto ohledu je na Soudním dvoru, aby ze všech poznatků předložených předkládajícím soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu v původním řízení třeba vyložit [30].

57. S ohledem na znění obou částí otázky klade předkládající soud Soudnímu dvoru otázku ohledně výkladu čl. 5 odst. 2 směrnice 2010/64 (první část), jakož i čl. 4 odst. 5 a čl. 6 odst. 1 směrnice 2012/13, a současně se zaměřuje rovněž na čl. 6 odst. 1 SEU (druhá část).

58. S ohledem na skutečnosti, které jsou základem původního řízení, a za účelem poskytnout užitečnou a co nejúplnější odpověď na předběžnou otázku nelze přezkum položené otázky omezit pouze na aspekty výslovně uvedené předkládajícím soudem. Je třeba rozšířit její dosah s přihlédnutím k několika dalším ustanovením směrnic 2010/64 a 2012/13, jakož i ke směrnici 2016/343 a článku 47 Listiny. Proto navrhuji přeformulovat obě části otázky takto:

– musí být články 2, 3 a 5 směrnice 2010/64 vykládány v tom smyslu, že ukládají členským státům, aby zajistily, aby podezřelí nebo obvinění, kteří nemluví jazykem trestního řízení nebo mu nerozumí, měli právo na dostatečně kvalitní tlumočení, a byl tedy zajištěn spravedlivý proces, a zavedly rejstřík náležitě kvalifikovaných nezávislých překladatelů a tlumočníků nebo soudní přezkum uvedené kvality?

[29] – Rozsudek ze dne 11. září 2014, A (C-112/13, EU:C:2014:2195, bod 35).

[30] – Rozsudek ze dne 13. června 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, body 39 a 40).

– musí být směrnice 2010/64 ve spojení se směrnicemi 2012/13 a 2016/343, jakož i článkem 47 Listiny vykládány v tom smyslu, že brání možnosti vydat rozsudek v nepřítomnosti obviněného, který nemluví jazykem trestního řízení nebo mu nerozumí, nelze-li prokázat, že byl během vyšetřování poučen o podezřeních nebo obvinění vůči němu z důvodu neexistence dostatečně kvalitního tlumočení?

3. K věci samé

59. Od přijetí rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. 2002, L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34) byly v rámci justiční spolupráce v trestních věcech postupně zavedeny právní nástroje, jejichž koordinované použití je určeno k posílení důvěry členských států vůči jejich příslušným vnitrostátním právním řádům s cílem zajistit uznávání a výkon rozsudků v trestních věcech v Unii, aby se zabránilo beztrestnosti osob, které se dopustily protiprávních jednání [31].

60. Směrnice 2010/64, 2012/13 a 2016/343 jsou součástí všech těchto nástrojů, které konkretizují cestovní mapu přijatou Radou v roce 2009, jejímž cílem je posílení práv osob v trestním řízení, kterou uvítala Evropská rada a která byla prohlášena za nedílnou součást Stockholmského programu [32]. Cílem všech těchto norem sekundárního práva je posílit procesní práva podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení s cílem zajistit jejich právo na spravedlivý proces, a za tímto účelem se v souladu se svými příslušnými body odůvodnění opírají o práva zakotvená v článcích 6, 47 a 48 Listiny. Působnost uvedených směrnic je ostatně vymezena téměř totožně tak, aby trestní řízení bylo pokryto v plném rozsahu, a to od okamžiku, kdy jsou osoby poučeny příslušnými orgány členského státu o tom, že jsou podezřelé ze spáchání trestného činu nebo jsou z něho obviněny, až do konce řízení v podobě přijetí rozhodnutí, které má pravomocně určit, zda se tyto osoby tohoto trestného činu dopustily [33]. Pro zodpovězení položené otázky je nutné použít podle mého názoru komplexní přístup a chápání směrnic 2010/64, 2012/13 a 2016/343.

a) K první části otázky

61. Předkládající soud se zabývá právem na dostatečně kvalitní tlumočení upraveným směrnicí 2010/64, co se týče jeho provádění a kontroly.

62. Podle bodu 17 odůvodnění směrnice 2010/64 musí minimální společná pravidla obsažená v této směrnici zajistit bezplatnou a „přiměřenou“ jazykovou pomoc, jež umožní podezřelému nebo obviněnému, který nemluví jazykem trestního řízení nebo tomuto jazyku nerozumí, plně uplatnit právo na obhajobu a zaručit spravedlivé řízení. Článek 1 odst. 1 směrnice 2010/64 stanoví právo na tlumočení a překlad zejména v trestním řízení. Předmětem práva na tlumočení upravené v článku 2 směrnice 2010/64 je tlumočení ústní komunikace mezi podezřelým nebo obviněným a vyšetřovacími službami, soudními orgány nebo případně právním zástupcem. Jinými slovy, pro účely toho, aby bylo zaručeno spravedlivé řízení a dotčená osoba mohla uplatnit právo

[31] – Viz rozsudek ze dne 12. prosince 2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg a Openbaar Ministerie (Státní zástupci z Lyonu a Tours) (C-566/19 PPU a C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, bod 43).

[32] – Usnesení Rady ze dne 30. listopadu 2009 o cestovní mapě pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení (Úř. věst. 2009, C 295, s. 1) a Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je, bod 2.4 (Úř. věst. 2010, C 115, s. 1).

[33] – Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že ve věci v původním řízení je IS stíhán v trestním řízení, které začalo fází vyšetřování, během níž byl v době svého zadržení vyslechnut policií za pomoci tlumočníka, protože neovládal jazyk tohoto řízení, a dosud nebylo přijato pravomocné rozhodnutí o určení jeho viny za dotčený trestný čin. Za těchto okolností je třeba mít za to, že směrnice 2010/64, 2012/13 a 2016/343 se vztahují na dotčenou osobu a na toto vnitrostátní řízení.

na obhajobu, toto ustanovení zajišťuje, aby tato osoba, když je vyzvána, sama učinila ústní prohlášení zejména v trestním řízení, ať již přímo před příslušnými soudními orgány nebo vůči svému právnímu zástupci, tak mohla učinit v jazyce, kterému rozumí. Článek 3 směrnice 2010/64 upravuje právo na překlad určitých podstatných dokumentů sepsaných v jazyce řízení příslušnými orgány, a sice demonstrativně veškerých rozhodnutí zbavujících danou osobu svobody, obvinění či obžalob a veškerých rozsudků [34].

63. Článek 5 odst. 1 směrnice 2010/64 ve spojení s čl. 2 odst. 8 a čl. 3 odst. 9 této směrnice dále stanoví povinnost členských států přijmout opatření proto, aby byla zajištěna dostatečná kvalita tlumočení a překladu pro zaručení spravedlivého řízení, což znamená, že toto tlumočení nebo překlad musí přinejmenším zajistit, aby se podezřelý nebo obviněný mohl seznámit se s tím, co je mu kladeno za vinu, a mohl uplatnit své právo na obhajobu.

64. Směrnice 2010/64 sice jednoznačně ukládá členským státům povinnost dosáhnout konkrétního výsledku v kvalitě tlumočení a překladu, avšak zjevně jim ponechává prostor pro uvážení, pokud jde o způsoby její realizace. Na rozdíl od posouzení obsaženého v předkládacím rozhodnutí tak pouhý jazykový výklad čl. 5 odst. 2 směrnice 2010/64 s použitím slovesa „usilují“ naznačuje, že zavedení rejstříku náležitě kvalifikovaných překladatelů a tlumočníků není nijak závazné. Existence nebo neexistence takového rejstříku, jako je tomu v Maďarsku podle prohlášení vlády tohoto státu, tedy není sama o sobě určující z hlediska dodržení nebo porušení povinnosti členských států uvedené v předchozím bodu tohoto stanoviska.

65. Je třeba dodat, že za účelem zajištění účinnosti práva na přiměřenou jazykovou pomoc směrnice 2010/64 ukládá, aby členské státy v řízeních upravených vnitrostátním právem zajistily kontrolu kvality tlumočení a překladu. Kromě práva vznést námitku proti rozhodnutí, že tlumočení není zapotřebí nebo že není třeba překládat dokumenty, čl. 2 odst. 5 a čl. 3 odst. 5 této směrnice stanoví, že v případech, kdy byly tyto služby poskytnuty, musí mít podezřelý nebo obviněný možnost podat stížnost na nedostatečnou kvalitu tlumočení nebo překladu pro zaručení spravedlivého řízení. Dále je třeba uvést, že směrnice 2010/64 neupravuje kromě kontrolní iniciativy žádný jiný způsob, na jehož základě lze tuto námitku učinit. Z výše uvedených článků ve spojení s body 24 a 25 odůvodnění směrnice 2010/64 vyplývá, že toto právo vznést námitku nezavazuje členské státy k tomu, aby zavedly řízení o stížnosti nebo samostatný mechanismus.

66. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji odpovědět na první část první otázky tak, že články 2, 3 a 5 směrnice 2010/64 musí být vykládány v tom smyslu, že ukládají členským státům, aby zajistily podezřelému nebo obviněnému, který nemluví jazykem trestního řízení nebo mu nerozumí, možnost stěžovat si na nedostatečnou kvalitu tlumočení, kvůli níž se nemohl seznámit s tím, co je mu kladeno za vinu, a nemohl uplatnit právo na obhajobu. Článek 5 odstavec 2 směrnice 2010/64 neukládá členským státům povinnost zavést rejstřík náležitě kvalifikovaných nezávislých překladatelů a tlumočníků.

b) K druhé části otázky

67. Předkládající soud si klade otázku, jaké důsledky má porušení práva obviněného na informace, u kterého nelze prokázat, že měl možnost se seznámit s podezřeními nebo obviněními vznesenými proti němu z důvodu absence přiměřeně kvalitního tlumočení, pro průběh trestního řízení

[34] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. října 2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, body 33, 40, 44 a 45).

v nepřítomnosti, které se ho týká. Podle mého názoru tato otázka spadá do posouzení dodržení práva na obhajobu a spravedlivosti řízení, které je nutně spojeno s právy výslovně stanovenými směrnicí 2012/13 uvedené ve znění otázky, a týká se rovněž směrnice 2016/343.

68. I když předkládajícímu soudu přísluší, aby určil, zda byla ve věci v původním řízení dodržena ustanovení směrnice 2012/13, a rozhodl o konkrétních opatřeních, jež mají být za tímto účelem případně přijata, Soudnímu dvoru nicméně přísluší, aby mu poskytl objektivní hlediska, kterými se takové posouzení musí řídit [35].

69. Z bodů 10 a 14 odůvodnění směrnice 2012/13 vyplývá, že prostřednictvím stanovení společných minimálních pravidel pro právo na informace v trestním řízení by měla tato směrnice vést k posílení vzájemné důvěry mezi členskými státy v jejich systémy trestního soudnictví. Článek 1 směrnice 2012/13 jasně stanoví, že tato směrnice vymezuje pravidla týkající se práva podezřelých a obviněných na informace o jejich právech v trestním řízení a o obvinění proti nim [36]. Článek 3 ve spojení s článkem 6 směrnice 2012/13 potvrzuje, že právo uvedené v článku 1 této směrnice se týká přinejmenším dvou odlišných práv [37].

70. Na jedné straně musí být podle článku 3 této směrnice každý podezřelý nebo obviněný neprodleně informován alespoň o určitých procesních právech, jejichž výčet uvedený v tomto ustanovení zahrnuje právo na přístup k právníkovi, právo na bezplatné právní poradenství a podmínky pro získání tohoto poradenství, právo na to být seznámen s obviněním, právo na tlumočení a překlad, jakož i právo nevypovídat [38]. Je-li podezřelý nebo obviněný zatčen nebo zadržen, ukládá článek 4 směrnice 2012/13 členským státům povinnost poskytnout jim písemné poučení, v němž jsou mimo jiné uvedena výše uvedená procesní práva. Článek 4 odst. 5 této směrnice stanoví, že toto poučení musí být poskytnuto dotčeným osobám v jazyce, kterému rozumějí, a není-li písemné poučení k dispozici, musí být o svých právech poučeni ústně v jazyce, kterému rozumí.

71. Na druhé straně uvedená směrnice definuje v článku 6 pravidla týkající se práva na informace o obvinění. Článek 6 odst. 1 směrnice 2012/13 se týká pravidla, podle kterého musí být podezřelému nebo obviněnému neprodleně a v tak podrobné formě, aby byl zajištěn spravedlivý proces a účinný výkon práva na obhajobu, poskytnuty informace o trestném činu, z jehož spáchání je podezírán nebo obviněn. Odstavec 2 tohoto článku se specificky týká podezřelého nebo obviněného, který je zatčen nebo zadržen, jenž musí být informován o důvodech svého zatčení nebo zadržení, a to i o trestném činu, z jehož spáchání je podezírán nebo obviněn. Mimoto a zvláště musí být na základě odstavce 3 uvedeného článku nejpozději při předložení obžaloby soudu poskytnuty podrobné informace o obvinění, včetně informací o povaze a právní kvalifikaci trestného činu a o formě účasti obviněného.

[35] – Rozsudek ze dne 5. června 2018, Kolev a další (C-612/15, EU:C:2018:392, bod 81).

[36] – Směrnice 2012/13, jejímž cílem je upravit právo podezřelých a obviněných v trestním řízení na informace, úzce souvisí se směrnicí 2010/64, která těmto jednotlivcům, kteří nemluví jazykem dotčeného trestního řízení nebo mu nerozumí, přiznává právo na tlumočení a překlad takto sdělovaných informací. Jak výslovně uvádí bod 25 odůvodnění 2012/13, pokud jsou informace poskytovány podezřelým nebo obviněným na základě této směrnice, musí mít dotčené osoby k dispozici překlad nebo tlumočení do jazyka, kterému rozumí, v souladu s pravidly stanovenými ve směrnici 2010/64.

[37] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. června 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, body 34, 42 a 43).

[38] – V bodě 53 rozsudku ze dne 19. září 2019, Rajonna prokuratura Lom (C-467/18, EU:C:2019:765), Soudní dvůr upřesnil, že osoby podezřelé ze spáchání trestného činu musí být o svých právech informovány co nejdříve od okamžiku, kdy je podezření, které vůči nim existuje, důvodem k tomu – v jiných než naléhavých případech – aby příslušné orgány prostřednictvím donucovacích opatření omezily jejich svobodu, a to nejpozději před tím, než jsou poprvé vyslýchány policií.

72. K zajištění účinnosti takto stanoveného práva na informace čl. 8 odst. 2 směrnice 2012/13 stanoví, že podezřelý nebo obviněný či jeho právník musí mít právo postupem podle vnitrostátního práva napadnout případné neposkytnutí nebo odmítnutí poskytnutí informací v souladu s touto směrnicí příslušnými orgány.

73. V této fázi podotýkám, že když předkládající soud uvádí ve znění druhé části otázky čl. 4 odst. 5 a čl. 6 odst. 1 směrnice 2012/13, evokuje situaci, v níž nelze prokázat, že obviněný vyslýchaný v průběhu vyšetřování za přítomnosti tlumočníka ve švédském jazyce byl ústně informován o podezřeních nebo obvinění z důvodu nepřiměřeného tlumočení. Domnívám se, že tyto okolnosti charakterizující věc v původním řízení činí z článku 6 směrnice 2012/13 relevantní ustanovení pro účely odpovědi, kterou je třeba poskytnout předkládajícímu soudu.

74. Jaká je tedy situace obviněného, kterého se týká řízení v nepřítomnosti poté, co byl během fáze vyšetřování tlumočníkem seznámen s tím, co je mu kladeno za vinu, způsobem, který byl považován za nepřiměřený?

75. Jak vyplývá z článku 1 a z bodu 9 odůvodnění směrnice 2016/343, cílem této směrnice je stanovit společná minimální pravidla týkající se trestních řízení pro některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při řízení před soudem. Článek 8 odst. 1 uvedené směrnice stanoví, že členské státy zajistí, aby podezřelá nebo obviněná osoba měla právo být ve vlastní věci přítomna při řízení před soudem. Bod 35 odůvodnění téže směrnice stanoví, že právo podezřelé nebo obviněné osoby na to, aby byla přítomna při řízení před soudem, není právem absolutním a že za určitých podmínek by měla mít podezřelá nebo obviněná osoba možnost se tohoto práva výslovně nebo mlčky vzdát, musí to však učinit jednoznačně. Článek 8 odst. 2 směrnice 2016/343 tak stanoví, že členské státy mohou stanovit, že řízení před soudem, jež může vést k rozhodnutí o vině či nevině podezřelé nebo obviněné osoby, se může konat v její nepřítomnosti, pokud byla podezřelá nebo obviněná osoba o řízení před soudem řádně vyrozuměna a na následky nedostavení se k soudu upozorněna na základě písm. a) tohoto ustanovení, nebo pokud je podezřelá nebo obviněná osoba, jež byla o řízení před soudem vyrozuměna, zastupována zmocněným obhájcem, jehož si tato podezřelá či obviněná osoba zvolila nebo jenž jí byl ustanoven státem na základě písm. b) uvedeného ustanovení [39].

76. Z článku 8 odst. 2 písm. b) směrnice 2016/343 vyplývá, že v nepřítomnosti lze obviněného soudit, pokud byl předem vyrozuměn o řízení před soudem, je zastupován zmocněným obhájcem, jehož si zvolil nebo jenž mu byl ustanoven státem. V tomto ohledu se podle spisu předloženého Soudnímu dvoru IS, jehož předvolání bylo vráceno s poznámkou „nevyzvednuto“, nedostavil k předběžnému jednání konanému dne 27. listopadu 2018, a jelikož se obžaloba státního zástupce týkala pouze uložení pokuty, je předkládající soud podle vnitrostátního práva povinen pokračovat v řízení v nepřítomnosti, a rozhodnout tak o vině obviněného, který je nepřítomný, avšak zastoupený obhájcem ustaveným státem.

77. Pokud jsou podmínky pro vydání rozsudku v nepřítomnosti splněny, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu [40], žádné ustanovení směrnice 2016/343 nebrání možnosti obhájce, výslovně zmiňovaného ve výše uvedeném čl. 8 odst. 2 směrnice 2012/13, napadnout

[39] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. února 2020, Specializirana prokuratura (Jednání v nepřítomnosti obviněného) (C-688/18, EU:C:2020:94, body 29, 32 a 33).

[40] – V tomto ohledu připomínám, že právo být přítomen při řízení před soudem není právem absolutním, přičemž bod 35 odůvodnění směrnice 2016/343 uvádí, že za určitých podmínek by měla mít podezřelá nebo obviněná osoba možnost se tohoto práva výslovně nebo mlčky vzdát, musí to však učinit jednoznačně. Bod 38 odůvodnění této směrnice dodává, že při posuzování otázky, zda způsob vyrozumění zajišťuje dostatečnou informovanost dotčené osoby o řízení před soudem, by se mělo přihlédnout k tomu, jaké úsilí vyvinula dotčená osoba sama, aby obdržela informace jí určené.

u příslušného soudu způsob, kterým bylo právo na informace, a konkrétně článek 6 této směrnice uplatněny v řízení [41]. Obhájce obviněného proto může u příslušného soudu, který má vydat rozsudek v nepřítomnosti dotčené osoby, napadnout legalitu aktu a případně řízení jako celek.

78. Základem pro toto napadení může být nepřiměřenost kvality tlumočení obvinění proti podezřelému nebo obviněnému, kterou vyžaduje čl. 5 odst. 2 směrnice 2010/64. V tomto ohledu je třeba připomenout, že dostatečně kvalitní tlumočení je třeba chápat konkrétně jako tlumočení, které musí těmto jednotlivcům umožnit, aby se seznámili s tím, co jim je kladeno za vinu, a byli schopni vykonat své právo na obhajobu, a to v souladu s čl. 2 odst. 8 této směrnice.

79. Domnívám se však, že věc v původním řízení také vyvolává otázku týkající se rozsahu práva obviněného na to být informován o obvinění proti němu v řízení, v němž může být vydáno rozhodnutí ve věci samé v jeho nepřítomnosti. Je konkrétně možné napravit porušení práva na informace o obvinění, k němuž došlo během fáze vyšetřování, ve fázi rozsudku v nepřítomnosti obviněného? Domnívám se, že analýza judikatury Soudního dvora musí vést ke kladné odpovědi.

80. Jak v podstatě uvádí body 14 a 41 odůvodnění směrnice 2012/13, tato směrnice vychází z práv zakotvených zejména v článku 47 Listiny a usiluje o podporu těchto práv. Konkrétně cílem článku 6 uvedené směrnice je zajistit účinný výkon práva na obhajobu, jakož i spravedlivý proces a výslovně tak zakotvuje aspekt práva na účinnou právní ochranu zakotveného v článku 47 Listiny [42]. Skutečnost, že směrnice 2012/13 neupravuje podmínky, za kterých má být obviněnému poskytnuta informace o obvinění ve smyslu článku 6 této směrnice, nemůže ohrozit cíl stanovený v tomto ustanovení [43].

81. Tento cíl přitom vyžaduje, aby obviněnému byly neprodleně poskytnuty podrobné informace o obvinění v takovém okamžiku, aby si mohl účinně připravit obhajobu.. Uvedený cíl a řádný průběh řízení v zásadě a případně s výhradou zvláštních nebo zjednodušených řízení předpokládají, že k uvedenému sdělení informací dojde *nejpozději* v okamžiku, kdy soud příslušný k rozhodování o opodstatněnosti obžaloby skutečně zahájí projednávání této opodstatněnosti [44].

82. Kromě určení nejzazšího okamžiku, kdy musí ke sdělení podrobných informací o obvinění dojít, Soudní dvůr uvedl, že právě tímto sdělením obvinění je konkrétně obviněný *nebo jeho obhájce* informován o skutcích, z nichž je obviněn, a o jejich právní kvalifikaci. Možnost seznámit se s těmito informacemi a těmito důkazy nejpozději v okamžiku zahájení projednávání obžaloby má zásadní význam z toho důvodu, aby této osobě nebo jejímu obhájci bylo umožněno účinně se tohoto projednávání účastnit při dodržení zásady kontradiktornosti a rovnosti zbraní tak, aby mohla účinně hájit svůj postoj [45]. Soudní dvůr dále upřesnil, že bez ohledu na to kdy byly poskytnuty podrobné informace o obvinění, musí být obviněnému a jeho obhájci mimo jiné z důvodu dodržení zásady kontradiktornosti a rovnosti zbraní v každém případě poskytnuta dostatečná lhůta na to, aby se mohli s těmito informacemi seznámit a mohli účinně připravit obhajobu, předložit případné připomínky, a případně formulovat jakékoli návrhy, zejména

[41] – V souladu s bodem 36 odůvodnění směrnice 2012/13 toto právo neukládá členským státům povinnost stanovit zvláštní odvolací postup, zvláštní mechanismus ani postup pro podávání stížností, jehož prostřednictvím lze takové neposkytnutí nebo odmítnutí napadnout.

[42] – Viz rozsudek ze dne 14. května 2020, Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376, body 70 a 71). Soudní dvůr dodal v bodech 72 a 73 tohoto rozsudku, že podobně jako článek 47 Listiny, který je sám o sobě dostačující a nemusí být upřesněn ustanoveními unijního nebo vnitrostátního práva k tomu, aby bylo jednotlivcům přiznáno právo uplatnitelné jako takové, musí být článek 6 směrnice 2012/13 považován za ustanovení s přímým účinkem, a je tedy věcí předkládajícího soudu, aby v rámci svých pravomocí přijal všechna opatření nezbytná k zajištění plného účinku tohoto článku 6.

[43] – Rozsudek ze dne 13. června 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, bod 51).

[44] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2018, Kolev a další (C-612/15, EU:C:2018:392, body 90 a 92).

[45] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2018, Kolev a další (C-612/15, EU:C:2018:392, bod 93).

návrhy týkající se provádění důkazů, které mohou vznášet podle vnitrostátního práva. Z tohoto požadavku vyplývá, že řízení ve věci musí být v případě potřeby přerušeno a musí být nařízeno odročení líčení k pozdějšímu datu [46].

83. Pokud je obviněný, který se nedostaví na jednání, stejně jako ve věci v původním řízení zastoupen obhájcem, který je adresátem podrobných informací o obvinění poskytnutých včas za účelem přípravy obhajoby, má tedy obhájce možnost se užitečně účastnit diskuse, a případně napadnout legalitu aktu a řízení jako celku, jakož i opodstatněnost obvinění.

84. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji odpovědět na druhou část první otázky tak, že ustanovení směrnice 2010/64 ve spojení s ustanoveními směrnic 2012/13 a 2016/343 musí být vykládána v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, nebrání možnosti vydat rozsudek v nepřítomnosti obviněného, který nemluví jazykem trestního řízení nebo mu nerozumí a u něhož nelze prokázat, že byl v průběhu vyšetřování informován o podezřeních nebo obvinění proti němu z důvodu nepřiměřené kvality tlumočení, pokud má obhájce, který zastupuje uvedeného obviněného, možnost napadnout legalitu aktu, a případně řízení jako celku z důvodu porušení tohoto práva na informace. Článek 6 směrnice 2012/13 vykládaný ve světle článku 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby podrobné informace o obvinění byly poskytnuty obhajobě obviněného souzeného v nepřítomnosti předtím, než soud zahájí meritorní přezkum obvinění a je proti němu zahájeno hlavní líčení, s tou výhradou, že soud přijme veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění dodržování práva na obhajobu a spravedlivost řízení.

C. K druhé a třetí otázce

85. Na rozdíl od první předběžné otázky se domnívám, že námitky maďarské vlády ohledně přípustnosti druhé a třetí otázky, které Komise zmínila téměř totožně, musí vést k závěru o nepřípustnosti těchto otázek. Vzhledem k vodítkům plynoucím z rozsudku Miasto Łowicz totiž podle mého názoru nepanují o nepřípustnosti těchto otázek žádné pochybnosti. Druhá a třetí otázka jsou ukázkovým příkladem otázek, které Soudní dvůr hodlal vyloučit z řízení o předběžné otázce jako otázky, které jsou v rozporu s duchem a účelem tohoto právního prostředku, a sice spolupráce Soudního dvora a vnitrostátního soudu v rámci jejich pravomocí při řešení konkrétního sporu předloženého tomuto vnitrostátnímu soudu.

86. Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu Soudnímu dvoru je, zda musí být článek 19 SEU a článek 47 Listiny vykládány v tom smyslu, že brání:

– vnitrostátnímu systému jmenování předsedů soudů zodpovědných za rozdělování věcí, hodnocení soudců a vedení kárného řízení, který přiznává předsedovi NÚS, orgánu jmenovaného parlamentem, pravomoc k dočasnému přímému jmenování, čímž je obejito výběrové řízení a ignorováno stanovisko příslušných soudních orgánů;

– vnitrostátnímu systému odměňování, který stanoví pro soudce nižší plat než pro prokurátory a poskytování různých velmi vysokých náhrad ve srovnání se základními platy soudců dle uvážení předsedy NÚS a předsedů soudů, a který tedy může být potenciálně zdrojem nepřípustného ovlivňování a vést k narušení soudní nezávislosti.

[46] – Rozsudek ze dne 13. června 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, bod 53).

87. Pro případ kladné odpovědi Soudního dvora na tyto otázky klade předkládající soud otázku ohledně dodržování práva na spravedlivý proces v soudním řízení.

88. Je třeba připomenout, že důvodem pro existenci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce stanovené v článku 267 SFEU není vydávání konzultativních stanovisek k obecným nebo hypotetickým otázkám, ale potřeba skutečného vyřešení sporu, přičemž úlohou Soudního dvora v rámci řízení o předběžné otázce je být předkládajícímu soudu nápomocen při řešení sporu, který mu byl předložen. Rozhodnutí o předběžné otázce musí být nezbytné proto, aby předkládající soud mohl vynést rozsudek ve sporu, který je mu předložen, a právě za této podmínky lze dotčené předběžné otázky kvalifikovat jako relevantní a mohou vést k řízení o předběžné otázce [47].

89. Věcí v původním řízení přitom je soudní řízení v nepřítomnosti švédského státního příslušníka, který byl během vyšetřování seznámen prostřednictvím tlumočníka s tím, co je mu kladeno za vinu, a byl obviněn z trestného činu porušujícího maďarské právní předpisy o zbraních a střelivu. Vzhledem k tomu, že předkládající soud měl pochybnosti o slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů upravujících trestní řízení, klade Soudnímu dvoru otázku ohledně rozsahu práva na tlumočení a na informace o obvinění ve zvláštní situaci obviněného, který se nedostaví, ale je zastoupen obhájcem, což je situace vyžadující výklad několika ustanovení směrnic 2010/64, 2012/13 a 2016/343.

90. Za těchto okolností nesplňují očekávané odpovědi Soudního dvora ohledně slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů týkajících se dočasného přímého jmenování předsedů soudů předsedou NÚS [48] a odměňování soudců s unijním právem – v projednávané věci s článkem 19 SEU ve spojení s článkem 47 Listiny – výše uvedené kritérium nezbytnosti [49]. Jinými slovy, spor v původním řízení se nijak netýká maďarského soudního systému jako celku, jehož některé aspekty mohou ohrožovat soudní nezávislost, a konkrétně nezávislost předkládajícího soudu při provádění unijního práva.

91. Skutečnost, že mezi sporem v původním řízení a článkem 47 Listiny, či dokonce obecně s článkem 19 SEU, může existovat věcný vztah, nestačí k tomu, aby bylo splněno kritérium nezbytnosti. Dále je třeba, aby výklad těchto ustanovení, jak je požadován v rámci druhé a třetí otázky, odpovídal objektivní potřebě rozhodnutí, které musí učinit předkládající soud, což není případ v projednávané věci. Není zřejmé, jak by předkládající soud mohl dospět na základě vodítek plynoucích z výkladu těchto ustanovení s ohledem na znění těchto otázek k rozhodnutí, které by bylo nezbytné pro účely rozhodnutí ve sporu v původním řízení [50].

92. Ačkoli již Soudní dvůr mimoto rozhodl, že předběžné otázky týkající se výkladu procesních ustanovení unijního práva, která je dotyčný předkládající soud povinen použít k vynesení svého rozsudku, jsou přípustné, druhá a třetí otázka položené v rámci projednávané věci se tohoto netýkají. Stejně tak odpověď Soudního dvora na uvedené otázky patrně ani nemůže předkládajícímu soudu poskytnout výklad unijního práva, který by mu umožnil rozhodnout o procesních otázkách vnitrostátního práva před tím, než bude moci rozhodnout o meritu sporu,

[47] – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 3. července 2014, Da Silva (C-189/13, nezveřejněný, EU:C:2014:2043, bod 36), a Miasto Łowicz (body 44 a 45).

[48] – Uvádím, že pochybnosti předkládajícího soudu ohledně legality jmenování soudců se týkají specificky jmenování předsedy Fővárosi Törvényszék (soud pro hlavní město Budapešť), aniž je tvrzeno, že by se tento soudce mohl podílet na trestním řízení před uvedeným soudcem přiděleným k Pesti Központi Kerületi Bíróság (Ústřední obvodní soud v Pešti).

[49] – Obdobně viz usnesení ze dne 6. října 2020, Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, nezveřejněné, EU:C:2020:800).

[50] – V tomto smyslu viz rozsudek Miasto Łowicz (body 48 a 52) a usnesení ze dne 6. října 2020, Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, nezveřejněné, EU:C:2020:800, bod 30).

který mu byl předložen. Za těchto podmínek se tedy uvedené otázky netýkají výkladu unijního práva, který je pro řešení uvedených sporů objektivně nezbytný, ale mají obecnou povahu, a jsou tedy nepřípustné [51].

D. K páté otázce

93. Podstatou páté otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 19 odst. 1 SEU, článek 47 Listiny a článek 267 SFEU vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě umožňující zahájení kárného řízení proti soudci z důvodu, že tento soudce zašle Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Maďarská vláda i Komise dospěly k závěru, že tato otázka je nepřípustná, což je závěr, který lze podle mého názoru akceptovat ze striktně právního hlediska, ačkoli po odeslání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce došlo velmi eufemisticky řečeno k velmi znepokojivým a politováníhodným okolnostem.

94. Je totiž nesporné, že dne 25. října 2019 přijal předseda Fővárosi Törvényszék (soud pro hlavní město Budapešť) akt, kterým zahájil kárné řízení proti předkládajícímu soudci, což je první fáze řízení vedoucího k předložení věci kárnému tribunálu, který může rozhodnout o skutečném zahájení řízení a uložení kárné sankce. Podle výše uvedeného aktu bylo předkládajícímu soudci vytýkáno, že:

– zaprvé porušil prestiž povolání soudce zejména vzhledem k rozhodnutí Kúria, kterým se prohlašuje žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za protiprávní [ustanovení § 105 písm. b) zákona o postavení a odměňování soudců];

– zadruhé vlastním pochybením nesplnil povinnosti spojené s funkcí soudce v tom smyslu, že z rozhodnutí Kúria vyplýval důvod podjatosti dotyčného soudce z důvodu osobních neshod s některými představiteli soudní moci a že dotyčný soudce měl ohlásit tento důvod podjatosti předsedovi svého soudu a nepokračovat jako soudce ve věci v původním řízení [čl. 105 písm. a) zákon o postavení a odměňování soudců].

95. Dne 22. listopadu 2019, tedy čtyři dny po dodatečné žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, vzal předseda Fővárosi Törvényszék (soud pro hlavní město Budapešť) zpět akt o zahájení kárného řízení, což vedlo k jeho ukončení, a to z důvodu, že v zájmu soudnictví bylo nyní nutné vzít tento podnět zpět, ačkoli jako předseda dotčeného soudu byl povinen zahájit kárné řízení.

96. Jak bylo uvedeno, Soudní dvůr může odmítnout žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podanou vnitrostátním soudem pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny [52].

97. V tomto ohledu je třeba uvést, že spor v původním řízení, v rámci něhož je k Soudnímu dvoru podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, se netýká zahájení kárného řízení proti předkládajícímu soudci ani postavení soudců a ustanovení upravujících kárný režim soudců. Kromě toho je nesporné, že akt o zahájení kárného řízení byl vzat zpět a kárné řízení bylo ukončeno. V této souvislosti se pátá předběžná otázka položená Soudnímu dvoru netýká výkladu

[51] – Viz rozsudek Miasto Łowicz (body 50, 51 a 53).

[52] – Rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného senátu Nejvyššího soudu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, body 97 a 98).

unijního práva, který by odpovídal na potřebu vyřešit spor v původním řízení, a odpověď na tuto otázku by vedla Soudní dvůr k vydání konzultativního stanoviska k takovým obecným nebo hypotetickým otázkám, jako jsou možné psychologické reakce maďarských soudců na kárné řízení zahájené na základě rozsudku Kúria ohledně podání předběžných otázek v budoucnu. Pátá předběžná otázka by proto měla být prohlášena za nepřípustnou. Avšak vzhledem ke skutečné závažnosti aktu o zahájení řízení směřujícího k uložení kárné sankce soudci z důvodu, že podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, považuji za nezbytné, aby Soudní dvůr ve svém rozsudku připomněl body 55 až 59 rozsudku Miasto Łowicz za účelem osvěty pro příslušné vnitrostátní orgány a prevence toho, že se takové jednání bude opakovat [53].

98. V zájmu úplnosti pomoci ze strany Soudního dvora se přesto ještě krátce budu zabývat vratkou cestou možné přípustnosti páté předběžné otázky. Doplňující žádost o rozhodnutí o předběžné otázce si tak lze představit jako nedělitelný celek, v němž jsou čtvrtá a pátá otázka úzce spojeny, ne-li neoddělitelné. Těmito otázkami se předkládající soudce snaží zjistit, zda na základě unijního práva může upustit od aplikace rozsudku Kúria při rozhodování o meritu sporu v původním řízení a použít rozhodnutí o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce bez obav, že se stane předmětem kárného řízení právě na základě tohoto rozsudku, což je procesní problém, který musí být rozhodnut *in limine litis*.

99. V tomto ohledu uvádím, že výraz „procesní otázky vnitrostátního práva“, použitý v bodě 51 rozsudku Miasto Łowicz, se vyznačuje vhodnou obecností, přičemž zvolení výrazu „otázky“ a nikoli „ustanovení“ svědčí pravděpodobně o snaze Soudního dvora získat si určitou volnost při výkladu kritéria nezbytnosti plynoucího z článku 267 SFEU. Tento výraz tedy může zahrnovat jakoukoli otázku, která nespadá do meritorního řešení sporu, ale je nepřímo jeho součástí, i když nejde striktně o provádění pravidla legislativní nebo judikaturní povahy, kterým se řídí zahájení řízení před příslušným soudcem, průběh řízení, jeho výsledek a opravné prostředky [54].

100. Za těchto okolností může odpověď Soudního dvora na čtvrtou a pátou otázku, posuzované společně, předkládajícímu soudu poskytnout výklad unijního práva, který mu umožní rozhodnout o procesní otázce vnitrostátního práva před tím, než bude moci meritorně rozhodnout spor, který mu byl předložen. V projednávané věci se jedná o podmínky pokračování v původním trestním řízení v návaznosti na rozsudek Soudního dvora, který byl vydán na základě předkládacího rozhodnutí prohlášeného dříve za protiprávní rozsudkem nejvyššího vnitrostátního soudu, který rovněž sloužil jako základ pro zahájení kárného řízení proti předkládajícímu soudci. Pokud se Soudní dvůr rozhodne prohlásit pátou otázkou za přípustnou, odpověď ve věci samé je podle mého názoru jasně obsažena v bodech 55 až 59 rozsudku Miasto Łowicz.

[53] – Je třeba připomenout úvahy generálního advokáta L. A. Geelhoeda v jeho stanovisku ve věci Komise v. Itálie (C-129/00, EU:C:2003:656), podle nichž vnitrostátní soudy „představují současně záruku a protiváhu v členském státě v případě, že jiné orgány státu poruší povinnosti, které pro tento stát vyplývají na základě Smlouvy“.

[54] – Tato situace se odlišuje od situace, v níž Soudní dvůr rozhodl, že jsou přípustné předběžné otázky týkající se výkladu procesních „ustanovení“ unijního práva, která je dotyčný předkládající soud povinen použít k vynesení svého rozsudku, jak je připomenuto v bodě 50 rozsudku Miasto Łowicz. Je třeba konstatovat, že Soudní dvůr rozhodl, že formulace „vynesení rozsudku“ ve smyslu čl. 267 druhého pododstavce SFEU zahrnuje celé „řízení vedoucí k vynesení rozsudku“ předkládajícím soudem, a tato formulace tudíž musí být vykládána široce, aby se zamezilo tomu, že by četné procesní otázky byly považovány za nepřípustné a nemohly by být předmětem výkladu Soudního dvora a Soudní dvůr by nemohl vyložit všechna procesní ustanovení unijního práva, která předkládající soud musí použít (rozsudek ze dne 28. února 2019, Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, bod 35 a citovaná judikatura).

V. Závěry

101. S přihlédnutím k výše uvedeným úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl Pesti Központi Kerületi Bíróság (obvodní soud v Pešti, Maďarsko) následovně:

„1) V případě, že vnitrostátní právní úprava upravuje mimořádný opravný prostředek proti předkládacímu rozhodnutí určený k zajištění jednotnosti uvedeného práva, musí být článek 267 SFEU vykládán tak, že brání uplatňování takové úpravy, která umožňuje dotčenému soudu vyššího stupně, aby prohlásil toto rozhodnutí za protiprávní, aniž jsou dotčeny jeho právní účinky ohledně přerušení původního řízení a pokračování v řízení o předběžné otázce, z důvodu, že položené předběžné otázky nejsou nezbytné pro vyřešení sporu a jejich cílem je konstatovat, že je vnitrostátní právo neslučitelné s unijním právem. Zásada přednosti unijního práva ukládá vnitrostátnímu předkládajícímu soudu, aby tuto úpravu a soudní rozhodnutí, která ji uplatňuje, nepoužil.

2) Články 2, 3 a 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení musí být vykládány v tom smyslu, že ukládají členským státům, aby zajistily podezřelému nebo obviněnému, který nemluví jazykem trestního řízení nebo mu nerozumí, možnost stěžovat si na nedostatečnou kvalitu tlumočení, kvůli níž se nemohl seznámit s tím, co je mu kladeno za vinu, a nemohl uplatnit právo na obhajobu. Článek 5 odstavec 2 směrnice 2010/64 neukládá členským státům povinnost zavést rejstřík náležitě kvalifikovaných nezávislých překladatelů a tlumočníků.

3) Ustanovení směrnice 2010/64 ve spojení s ustanoveními směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. května 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem, musí být vykládána v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, nebrání možnosti vydat rozsudek v nepřítomnosti obviněného, který nemluví jazykem trestního řízení nebo mu nerozumí a u něhož nelze prokázat, že byl v průběhu vyšetřování informován o podezřeních nebo obvinění proti němu z důvodu nepřiměřené kvality tlumočení, pokud má obhájce, který zastupuje uvedeného obviněného, možnost napadnout legalitu aktu a případně řízení jako celku z důvodu porušení tohoto práva na informace. Článek 6 směrnice 2012/13 vykládaný ve světle článku 47 Listiny o základních právech Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby podrobné informace o obvinění byly poskytnuty obhajobě obviněného souzeného v nepřítomnosti před tím, než soud zahájí meritorní přezkum obvinění a je zahájeno hlavní líčení, s tou výhradou, že soud přijme veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění dodržování práva na obhajobu a spravedlivost řízení.“